

"וידו מהפכת בגלוייה המצוירה מהפוסטה": על גלויות בספרות

חגי רוגני

ממכתב גלוי לגלויה

אולם באותה שעה הביאו לו מן הפוסטה **מכתב-גלוי** קצר, והוא שמח עליו מאד וַיִּקְרָאָהוּ אחת ושתיים ושלוש.

(א"נ גנסין, "הצידה", 1904)

בצהרים, כשהיתה אַרְיֵנָה וְסִלְיֹוֹבְנָה משוררת וצוררת לו את אמתחתו, היה אוריאל נצב בכתפו אל אַחַד החלונות, היוצאים אל הרחוב, וידו מְהַפֶּכֶת וחוזרת ומְהַפֶּכֶת בַּגְּלוּיָה הַמְצוּיָרָה, שהכניסו לו זה לא כבר מאת הפוסטה.

(א"נ גנסין, "בטרם", 1909)

שאלה אחת קטנה לי אליך – כי תכתבי לי רק **מכתבים סגורים**.
[...] את, למשל, אינך סובלת, כי אחרים, ואפילו אנשים קרובים
לך, ידעו את צרת נפשך וכדומה, ואני, כידוע לך, אינני כל כך
מקפיד על דברים כאלה. לפי זה היית את, לכאורה, צריכה
לשנוא **מכתבים גלויים** ואני לא. ובמציאות הדבר ממש להיפך:
את, כפי שנראה, אוהבת מכתבים גלויים – ואני אינני סובלם
[...] **וכשאני כותב מכתב גלוי לא מענייני עסק, נדמה לי, שאני
חי ברחוב.**

(א"ד גורדון לרחל, 1913)

▶ גם תמול גם היום לא היה מכתב ממך. אילו ידעתי, שזה מפני שאת עסוקה, לא היה לבי מהסס [...] מלבד זאת עשיתי ביום הששי העבר, בקבלי את מכתבך האחרון, שטות, ששלחתי לך **גלויה**. את מכתבך קבלתי לפנות ערב, ולא היתה כבר שהות ללכת לפוסטה, עמדתי וכתבתי את המילים האחדות על רגל אחת, על גלויה שנמצאה אצלי ושמתין בארגז ברחוב יפו. **אח"כ הצטערתי על ששלחתי גלויה מטעמים מובנים...**

(י"ח ברנר לחיה ברוידא, 1913)

הגלויה המצוירת: מאפיינים

- ▶ אמצעי תקשורת בין קרובים שהתרחקו בגלל: הגירה, צבא, עבודה, עסקים, מסעות, תיירות ועוד
- ▶ זולה יחסית
- ▶ מסר פתוח וגלוי, כל אחד יכול לקרוא
- ▶ פיסת קרטון דק בצורת מלבן, בין 140 ל-165 סמ"ר
- ▶ דו-צדדית, ניתן להפוך אותה מצד לצד
- ▶ צד אחד מיועד לכתובת, לבול ולטקסט
  - הטקסט קצר, תמציתי לעיתים שבלוני ולא אמין ("חבל שאת לא כאן").
- ▶ צד שני – ציור או צילום, לא פעם צבעוני ומבריק : נוף קסום או דימוי רומנטי
  - לעיתים קרובות הדימוי אידילי, פתייני, כוזב
  - אזכור נוף של גלויה מלווה לעיתים קרובות באירוניה
- ▶ אוסף הגלויות הפרטי או המשפחתי – אוצר של היסטוריה ושל נוסטלגיה.

הדימוי הכוזב שבגלויה

בחלון
נשקפת גלויה מצוירת,
אגם ומצודה בראש הר נושק
לעננים, שבוע ימים בשלושה לחופי אגם בעיר
קיט, אל יאסין משורר עיראקי, עבד א-סתאר, עיתונאי
מצרי ואני [...] תמיד בשלושה

(ש. שפרה, "כמו שירים, כמו מלחמה")

דרך חלונות האוטובוס:
גלויה מצוירת.
ערדליים של ענק בשדה חיטה רחב.
אישה לוחשת: "זיהומויר"

(רון אלטמן קידר, "לב המפרץ")

מאפיינים רומנטיים ונוסטלגיים

היינו גלויה שציירנו
בנוף קיץ מוכר ואהוב
שחפים וגם אנחנו
ניתרנו ניסינו לעוף

על החול שמלתך הסרת
כפתור תלשתי מחוט
"הנה הצדף", צעקתי
והים התמלא לגאות

ערומים ורטובים דבקנו
גל מלוח את שנינו ליחך
דייג שראה אותנו
עצר הביט וחיך

(יהונתן גפן)

חשיפה והסתרה

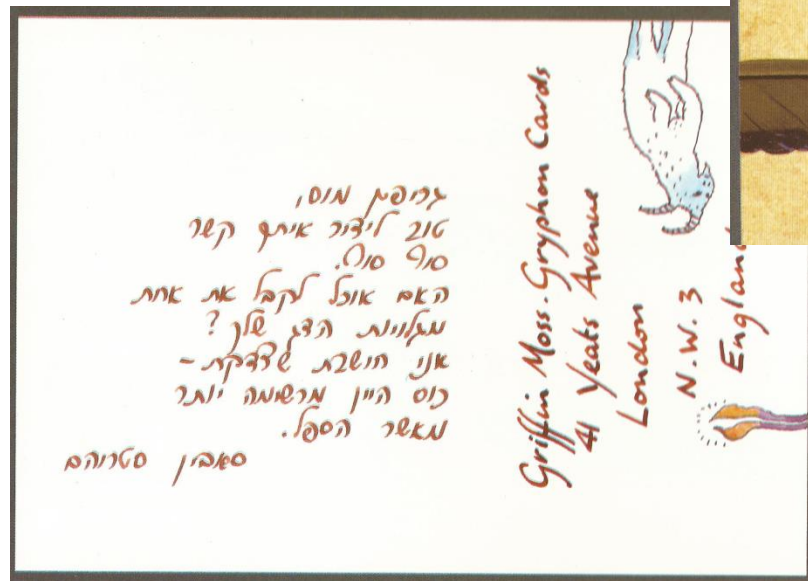
עַל פָּנָיו אָנִי גְלוּיָהּ הַמְצוּיָרָת
בְּצַבְעֵי הַקֶּשֶׁת הַבְּהִירִים
הַפָּנִים פְּתוּחִים לְמִי שְׂמַת־קָרֵב
אֶפְשָׁר לַגַּעַת, בְּקִלּוֹת
[...]

עַל פָּנָיו אָנִי גְלוּיָהּ וַחֲשׂוּפָהּ, אָנִי אֲשֶׁתוֹ
הַלוֹ, לְכֹל חֵיוֹן תְּוִי פָּנִים שֶׁל הַעֲנוּת
וְתִקְנָתִי לִי שְׁנֵי פְּנִינִים, דּוֹמוֹת לְסוֹס
גְּדוֹלוֹת וּמְאִירוֹת.

(מאת אלמונית)

מתוך "גריפין וסאבין"
 כתב וצייר ניק בנטוק

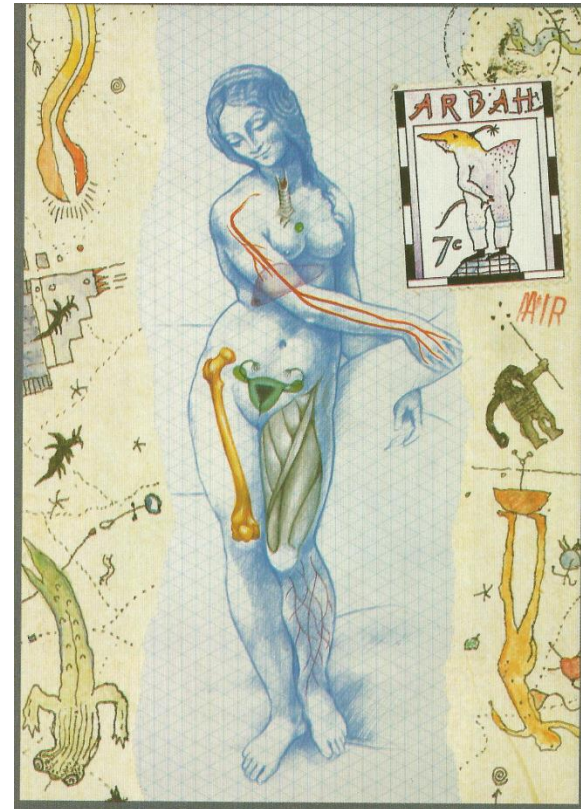

מתוך "גריפין וסאבין"

כתב וצייר ניק בנטוק

עיופיין - אתה יכול לתאר אדם אחר
זה לא זכור אולי פנים אולי גוף היד שלך.
ואי, אפילו, אסופה את היד ולהתבונן
זה? אני קורא שני ושני את מתגן,
ומאשר אדם בן ראש את האחרים
זהו מתאמים לזכרון יש לי על הדבר
זה ציור. כאשר קראתי על אתה של
וכך על אומללות, חלתי לקה לי
אנשים. ולשמוע שקווי מתל על כובע
מאיר את קרב פדחת איני.
מלאני זה את כל ואני מודה על כך.
שמו על דבר, גריפין.
אכן, אני מבטיחה אספר לך דבר על האיים
ול דברתי נשאלתו בפנים הנאה.
סאבין

* @ ©
Griffin Moss
41 Yeats Avenue
London NW3
England

הגלויה האמנותית

הגלויה שלי,
רפרודוקציה של ציור ב"טייט",
תחובה בין סורגי המעקה.
"ג'ימס היקר", היא אומרת,
"איני יודעת מי אתה ומה קרה.
צר לי על אבדןך ועל חבריך.
הם לוקחים את זה כל כך קשה."

(רנה מינקוף, "גשר המתאבדים, לונדון")

הגלויה האמנותית

פְּנִיתִי אֶפּוֹא יְמִינָה פְּתָאוֹם
מִצָּאתִי עֵצְמִי מוֹל הַכֶּסֶּא הַצָּהָב
וּלְצִדּוֹ הַחֲמַנְיּוֹת וְ"עֵשֶׁב גְּבוּהַ עִם פִּרְפְּרִים" [...]
וּבְסִמוּךְ גּוֹגֵן דְּמִיּוֹת מְטֵהִיטִי וּדְיוֹקֵן-עֵצְמוֹ שֶׁל סֵזֶן
[...] עֲמִדָּתִי

קָרוֹב כָּכֵל הָאֶפְשָׁר כָּאֵן נִגְעָה יָדָם הֵינָה מְשִׁיכַת הַמְּכַחֹל הֵינָה
מֵה שְׁעֵינָם רְאֵתָה כָּל הַיְפִי הַזֶּה הָאֵמֶת הַקְּדוּשָׁה אֵלֶּה
הֵיוּ הַשְּׂמוֹת הָאֲגָדָתִיִּים שֶׁל יְמֵי נְעוּרַי שֶׁל חִלּוּמוֹת נְעוּרַי...

(פנחס שדה / בנשיונל גלרי, בערב, סמוך לנעילה)

הטקסט הגלוי שבגלויה

▶ כשיצא [המארח] להכין קפה, קפצו פתאום לעיניי, מתוך גלוית-דואר שהייתה מונחת על השולחן, שתי התיבות של שמי, במפורש. לא יכולתי לעמוד בפני הפיתוי ומשכתי את הגלויה אליי. קראתי [...] וחשתי איך הדם מציף את ראשי ואיך לבי שוקע בי מחוסר-אונים. ודאי טעות כאן! נזעקתי בתוכי, הן לא ייתכן שהיה דבר-מה ביני ובין איש מניקרגואה ואינני זוכרו! הפכתי את הגלויה על פניה ותמונה צבעונית התנוצצה לעיניי לאור החשמל...

▶ [מתוך הכתוב בגלויה]:

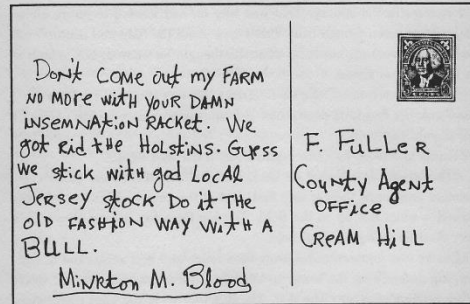
▶ "פתאום אני שומע מפיו, ובהבעה של תיעוב, את שמו של [המספר]... 'אדם בזוי!' הוא אומר לי [...] כאילו שנא אותו שנאה עזה".

▶ (מתוך "מסע לניקרגואה", אהרון מגד, 1962)

גלויה וגלות: דפים מתוך הרומן

POSTCARDS By E. Annie Proulx

2. Mink's Revenge

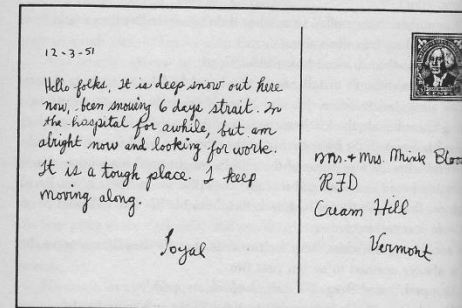

MINK, panting in unsatisfied rage, limped through the house throwing down Loyal's things, a model airplane impaled on a nail in the front hall, school photos in warped folders edged with gold—Loyal the only one in his class with wavy hair, handsome—standing in a crowd of frames and button boxes on the piecrust cherry table in the front room. The 4-H ribbons, red, white and blue for calves, pasted on a piece of propped cardboard, the high school diploma with its black pointed letters proving Loyal had completed courses in Agriculture and Agronomy and Manual Training, the *Dairy Management* book from his single year at the agricultural school, dark blue and heavy, the certificate for pasture improvement, a newspaper clipping with a photo of Mr. Fuller, the County Agent, handing the certificate to Loyal, all these things he threw on the floor.

He crammed Loyal's barn coat into the kitchen stove, scraped the untouched food on his plate in after it. Smoke swelled out of a hundred

stove cracks
warm air po
the pantry d
red and her
came from t
and heated
"Christ,
thing down

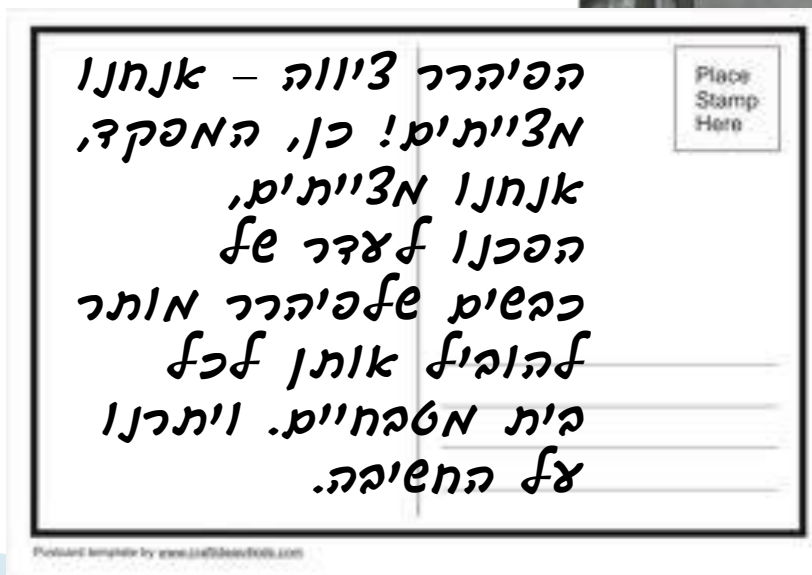
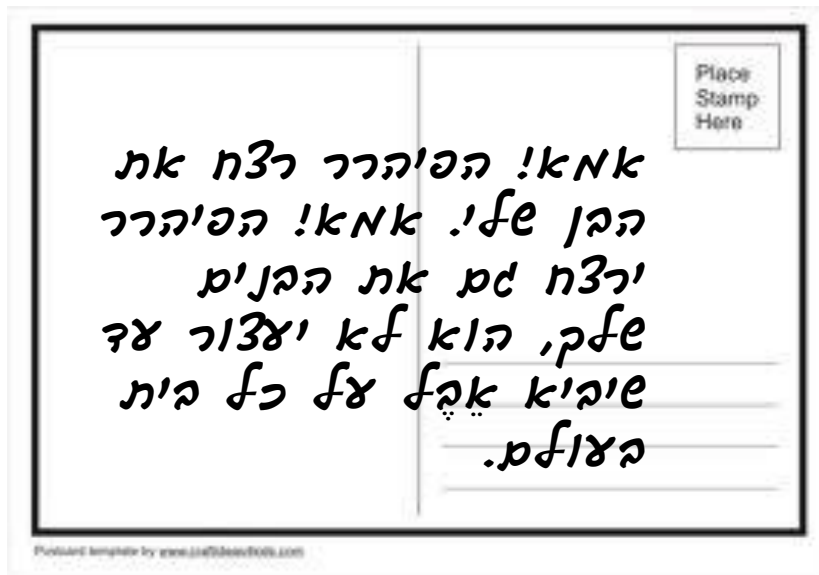
15. The Indian's Book

HE carried the Indian's book around with him for years before he started to write in it. It had a supple cover, narrow bands of snakeskin sewed with a long-armed featherstitch. The pages had rounded corners. The Indian's hand was impossible; pitching letters with open tops and long, dangling descenders, words jumbled into one another, omissions stacked on top of the sentences. There were strange lists. On one page Loyal read:

sacrifices
lamenting
hungering
jail

In another place the cr
comes from sacrifices. Giv
strengthen my body, do no
will be my eyes. Le
back north. Rotate my arm
Would the sacrifices be
The part about the des
and his idea about miners'
imagined her, realer than
thought, with the taste of sr
around somewhere now or
hospital in Uphrates where
the shoes. She began to w
away, and with it,
bottom of his foot, baring
they had taken him to the
enough, at least he had n
can seemed locked perm
There were drawings o
aimed as though the bool
someone picked it up
had recently starte
of the page headings seen

סוּנְטָה אַמְרִיקַאית / בילי קולינס

וּמִסְתִּירִים אֶת הַמְּשָׁאֵלָה שְׁנֵהִיָּה בְּמָקוֹם שֶׁבּוֹ אֶת
פּוֹסֵעַת חֲזָרָה מִתְּבַת הַדָּאָר, רֵאשֶׁךְ מֶרְכָּן
כְּשֵׁאתָ קוֹרֵאת וְהוֹפְכֶת אֶת הַמָּסָר הַדָּק בְּיַדְיָךְ.

פְּרוֹסָה מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה, אַרְךְ שֶׁל חוֹף לְבֹן,
כֶּכֶר אוֹ צְרִיחֵי קֵתֶדְרָלָה מְגֻלְפִים
יִנְקְבוּ אֶת הַמָּקוֹם הַמְּכָר שֶׁבּוֹ אֶת נְשֵׂאֶרֶת,

וְאֶת תְּשֻׁלִּיכֵי עַל הַשְּׁלַחֵן אֶת הַתְּצוּגָה הַהֶפִּיכָה:
כִּמָּה אֵינְצִ'ים רְבוּעִים שֶׁל הַמָּקוֹם שֶׁבּוֹ הַסְּתוּבָּבֵנוּ
וְדַחִיסוֹת שֶׁל מָה שֶׁאֵנוּ מְרַגִּישִׁים.

אֵינְנוּ מְדַבְּרִים כְּמוֹ פֶּטְרֶרְקָה,
אוֹ חוֹבְשִׁים כּוֹבֵעַ כְּמוֹ סֶפְנֹסֶר
וְזֶה לֹא אַרְבַּע-עֶשְׂרֵה שׁוֹרוֹת
כְּמוֹ תֵּלְמִים בְּשֻׂדָּה קֶטָן, חָרוֹשׁ בְּדִיקְנוֹת

אֶלָּא הַגְּלוּיָה הַמְּצִירָת, שִׁיר בְּחֻפְשָׁה,
הַמְּאַלְצֶת אוֹתָנוּ לְשִׁיר אֶת שִׁירֵינוּ בְּחֻדְרִים קֶטְנִים
אוֹ לְמִזְג אֶת רְגִשׁוֹתֵינוּ לְתוֹךְ כּוֹסוֹת מִדָּה.

אֲנַחְנוּ כּוֹתְבִים עַל גַּב מִפֶּל אוֹ אָגָם,
מוֹסִיפִים לְנוֹף הַסִּבֵּר כְּמִקְבֵּל
כְּעֵינֵי אִשָּׁה אֶלִּיזְבֶּתְנִית שֶׁהִשְׁמֵשׁ בְּמֶרְכָּזָן.

מִתְּאִימִים שֵׁם תֵּאָר לְמִזְג הָאֹוִיר.
מְכַרִּיזִים שֶׁאֲנַחְנוּ מְבַלִּים נְהָדָר.
מְבִיעִים מְשָׁאֵלָה שְׁתֵּהִי כָּאֵן

מתוך גלויות / מרגרט אטווד

מעבר לחלון
בונים את המלון הארוך,
מסמר אחרי מסמר, חלומי
המתפורר של מישהו. יקום שבו אתה נמצא
לא יכול להיות רק רע,
האמנם? במרחק הזה
אתה מקסים שוא, דמוי מבריק
עדין באותה תנוחה
של הפעם האחרונה שראיתי אותך.
הופכת אותך לצד השני, למקום
המיעד לכתבת. הלואי שהיית
כאן. האהבה באה
בגלים כמו האוקיינוס, מחלה שנמשכת עוד
ועוד, מערה חלולה
בראש, מתמלאת ומכה, אֶזן חבוטה.

אני חושבת עליך. מה אפשר עוד לומר?
עצי הדקל בצד השני
הם אשליה; כך גם החול הנרד.
מה שיש לנו הם בקבוקי
הקולה השבורים וריח
הביוב הגואה, מתוק מדי,
כמו מנגו על גבול
רקבון, שגם זה יש לנו.
האזיר סתם זעה, יתושים
ועקבותיהם; צפורים ו – חמקמק.

[...]